

Сенюта І.Я., Клапатий Д.Й.

Медичний нейтралітет як концепція забезпечення прав людини у сфері охорони здоров'я: досвід України

Розкрито новельну для української правової системи юридичну конструкцію «медичний нейтралітет», покликану служити надійною «парасолею» правам людини у сфері охорони здоров'я. Зроблено спробу закласти теоретичні підвалини національної концепції з використанням спеціалізованих міжнародних і регіональних стандартів, доктринальних напрацювань учених і досвіду зарубіжних країн. Виокремлено ознаки та функції медичного нейтралітету, сформульовано принципи медичного нейтралітету. Запропоновано авторське визначення поняття медичного нейтралітету, під яким розуміється праволюдина концепція, що забезпечує суб'єктам медичних праввідносин захист і повагу, гарантує безпеку організації і надання медичної допомоги як у час збройних конфліктів, та і в мирний час, зобов'язує медичних працівників сприяти створенню рівного доступу до медичного обслуговування і надавати медичну допомогу усім, хто її потребує, без дискримінації за жодною з ознак.

З'ясовано основні теоретичні підходи до розуміння концепції медичного нейтралітету та виявлено прогалини в національному законодавстві України в контексті дотримання концепції медичного нейтралітету, а також сформульовано пропозиції щодо усунення виявлених прогалин. Підготовлено пропозиції до Рекомендацій Генеральної Асамблеї ООН на виконання Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Здоров'я населення світу і зовнішня політика» (11 грудня 2014 р.; 69-та сесія ГА ООН).

Ключові слова: медичний нейтралітет, права людини, медична допомога, медичні працівники, безсторонність, охорона здоров'я.

Сенюта И.Я., Клапатий Д.И.

Медицинский нейтралитет как концепция обеспечения прав человека в сфере охраны здоровья: опыт Украины

Раскрыта новая для украинской правовой системы юридическая конструкция «медицинский нейтралитет», призванная стать надежным «зонтиком» для прав человека в сфере охраны здоровья. Сделана попытка заложить теоретические основания национальной концепции с использованием специализированных международных и региональных стандартов, доктринальных наработок ученых и опыта зарубежных стран. Выделены признаки и функции медицинского нейтралитета, сформулированы принципы медицинского нейтралитета. Предложено авторское определение понятия медицинского нейтралитета, под которым понимается правочеловечная концепция, обеспечивающая субъектам медицинских правоотношений защиту и уважение, гарантирующая безопасность организации и оказания медицинской помощи как в ходе вооруженных конфликтов, так и в мирное время, обязывающая медицинских работников способствовать созданию равного доступа к медицинскому обслуживанию и оказывать медицинскую помощь всем, кто в ней нуждается, без дискриминации по любому из признаков.

Выяснены основные теоретические подходы к пониманию концепции

медицинского нейтралитета и выявлены пробелы в национальном законодательстве Украины в контексте соблюдения концепции медицинского нейтралитета, а также сформулированы предложения по устранению выявленных пробелов. Подготовлены предложения к Рекомендациям Генеральной Ассамблеи ООН во исполнение Резолюции Генеральной Ассамблеи ООН «Здоровье населения мира и внешняя политика» (11 декабря 2014 г.; 69-я сессия ГА ООН).

Ключевые слова: медицинский нейтралитет, права человека, медицинская помощь, медицинские работники, беспристрастность, охрана здоровья.

Література

1. . Gross M. & Carrick D. eds. 2013, *Military Medical Ethics*, Ashgate Publishing, London
2. . Gross M., 2006, *Bioethics and Armed Conflict: Moral Dilemmas of Medicine and War*, MIT Press, Cambridge
3. Henckaerts J, Doswald- Beck L., 2005, 'Rule 25 of Customary International Humanitarian Law', *Customary International Humanitarian Law*, Vol. 1, 78 – 86.
4. . Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II), 8 June 1977, viewed 10 September 2015, <https://www.icrc.org/ihl/INTRO/475?OpenDocument>
5. . Toebe B., 2013, 'Health Care on the Battlefield: In Search of Legal and Ethical framework', *Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 4, 197- 219.
6. . List J. 2008, *Medical Neutrality and Political Activism: Physicians' Roles in Conflict Situations*, *International Library of Ethics, Law and the New Medicine*, Vol. 41, 237 – 253.
7. . Nathanson V., 2013, *Medical Ethics in Peacetime and Wartime: the Case for Better Understanding* *International Review of the Red Cross*, No. 889, 189 – 213.
8. . World Medical Association (wma), 'Regulations in Times of Armed Conflict', adopted by the 10th World Medical Assembly, Havana, Cuba, October 1956, last amended by the wma General Assembly, Tokyo, 2004, <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/a20/> (last accessed 16 January 2014).
9. . *International humanitarian law and violation of medical neutrality*, in *Reflections on the Law of War: Collected Essays*, Brill Academic Publishers, Leiden, Netherlands and Boston, MA, 2007.
10. . Geiger J H., Cook-Deegan R.M., 1993, 'The Role of Physicians in Conflicts and Humanitarian Crises' *Case Studies From the Field Missions of Physicians for Human Rights, 1988 to 1993*, *JAMA*, Vol. 270 No. 5, 617 – 620.
11. . Gross M., 2007, 'From Medical Neutrality to Medical Immunity', *Virtual Mentor*, Vol. 9, Number 10, 718 – 721.
12. . Rubenstein L. 2013, 'A Way Forward in Protecting Health Services in Conflict: Moving Beyond the Humanitarian Paradigm' *International Review of the Red Cross*, No. 890, 331 – 340.
13. . Toebe B., 2013, 'Health and Humanitarian Assistance: Towards an Integrated Norm under International Law' *Tilburg Law Review* 18 (2013), 133–151.

14. . Leaning J., 1999, 'Medicine and International Humanitarian Law Provides Norms that Must Guide Doctors in War and Peace', *British Medical Journal*, 319(7207), 393–394.
15. . Weller M., 1997, 'The Relativity of Humanitarian Neutrality and Impartiality' *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law) Vol. 91, Implementation, Compliance and Effectiveness (APRIL 9-12, 1997)*, 441-450.
16. . Emergency Nurses Association, 50 State Survey Criminal Laws Protecting Health Professionals Updated January 2014, viewed 10 September 2015, <https://www.ena.org/government/State/Documents/StateLawsWorkplaceViolenceSheet.pdf>.